

Bolesław Leśmian

Lúka

(Výber z diela)

Preložil Juraj Andričik

Z poľského originálu Bolesław Leśmian: Poezje wybrane, Biblioteka narodowa, Wydawnictwo Wrocław, oddział w Krakowie 1974, vybral a preložil Juraj Andričik. Filologickým poradcom prekladateľa ako aj konzultantom vo veciach filozofickej náplne Leśmianovej poézie bol Pavol Winczer.

Táto publikácia vyšla s finančnými príspevkami Štátneho fondu kultúry Pro Slovakia a Poľského literárneho fondu © POLAND zo zdrojov Ministerstva kultúry a Národného dedičstva Poľskej republiky.

Občianske združenie STUDŇA, ÚSIL SAV, Konventná 13, 813 64 Bratislava

Zodpovedný redaktor: Pavol Winczer
Technické spracovanie: František Jablonovský
Tlač a väzba: Vydavateľstvo STU, Bratislava

Vydalo Občianske združenie STUDŇA
Prvé vydanie
Bratislava 2000

Všetky práva vyhradené. Nijaká časť textu nesmie byť použitá na ďalšie šírenie akoukoľvek formou bez predchádzajúceho súhlasu majiteľa autorských práv.

Translation © Juraj Andričik 2000
Epilogue © Pavol Winczer 2000
Illustrations © Klára BočKayová 2000
Design + Cover © František Jablonovský 2000

ISBN 80-967534-8-7

Leśmian sa usiloval stvoriť vo svojej poézii svet, v ktorom vládnu svojbytné zákonitosti. Je to svet čarovnej lúky, obývaný napoly jestvujúcimi bytosťami, svet ustavičných premien a nových vtelení. Je to svet plný ošiaľu zmyslov prebudených jarou, svet ohnivých ľúbostných vyznaní a nesplnených túžob, svet zbedačenosti, smrti, kalík a oblúd. Je to svet fantasticky rozbujnenej prírody aj krajina tieňov, kde „tienistý nápoj“ poskytuje večné zabudnutie na skutočnosť, s ktorou sa tento básnik fantastických vidín nevedel nikdy zmieriť.

Leśmian je jedným z najväčších a najpodivuhodnejších vizionárov, akých kedy poľská poézia mala. Jeho vízie sú neobyčajne sugestívne vďaka ich nevidanej výraznosti, čo udivuje najmä vo fantastických básňach zbierky Lúka. A zároveň vie tento pevec rozprávko-fantastického sveta pri pohľade na rodnú prírodu postrehnúť detaily unikajúce zvyčajne pozornosti, aké vidí azda dieťa, azda vták, azda včela.

Mieczysław Jastrun, 1955

Až Leśmian dospel k umelecky dokonalému výrazu pre artikulovanie toho, čo v poézii poľskej moderny bolo iba príslubom, až on pozdvihol symbolizmus v poľskej poézii na vrcholnú úroveň v celoeurópskom meradle. Navyše jeho tvorba neznamena iba vrchol, ale je aj priechodom, ktorým vedie cesta poľskej poézie od symbolizmu k antisymbolistickej poézii dvadsiateho storočia.

Leśmianovi sa nevidanou mierou podarilo prepožičať slovám hmatateľnosť, dosiahnuť, že pomenovaná skutočnosť sa zhmotňuje; slovo „kôstka“, tak to aspoň pociťujeme, sa stáva tvrdé ako kôstka, z adjektíva „šťavnatý“ kvapká šťava. Ba čo viac, „tvrdosť“, „šťavnatosť“, „voňavosť“ alebo „belasosť“ nám pripadá v básnikovom slove tvrdšia, šťavnatejšia, voňavejšia, belasejšia ako v zmyslových vnemoch. Druhá básnikova potencia sa vzťahuje na jeho schopnosť zmocniť sa toho, čo je a zároveň nie je, vyvolať z nebytia nereálne, zachytiť ustavičnú unikavosť vecí a aj ich absenciu. U Leśmiana je hádam viac básní, v ktorých máme do činenia s miznutím, ako básní, kde je v centre viditeľné bytie a trvanie. Týmto dvoma mocnými krídlami objal Leśmian bytie i ničotu ako aj nekonečné možnosti premien medzi tým, čo je, a tým, čoho niet.

Julian Przyboś, 1967

Dvaja ľudkovia

V duši mi zuní pieseň vylkaná v smutnej chvíli
o tých dvoch ľudkoch, čo sa do seba zaľúbili.

Lež v sade prvý šepot, ten šepot zaľúbenia,
bol pre nich šepotom aj náhleho rozlúčenia.

Nevideli sa dlho, a kto mal na tom vinu?
Jediný nenávratný čas zatiaľ stále plynul.

A keď sa zišli, dlane načiahli proti kvetom –
nik takto nechorel, odkedy svet je svetom.

Pod javorom dve lôžka, pod javorom dva tiene,
ostatné pod javorom zúfale rozochvenie.

Umreli obidvaja bez poláskania, hriechu,
bez slzy šťastia v očiach, bez radostného smiechu.

A červeň ich úst zhasla pod smrťou sinokvetom
a nik tak nepobledol, odkedy svet je svetom!

Chceli sa ešte ľúbiť za svojím vlastným hrobom,
umrela však aj láska, umrela láska obom.

Pokľakli pred osudom, hľadajúc kruté nebo,
aby sa pomodlili, lež ani Boh už nebol.

A takto vytrvali až do jari a leta,
vrátiť sa na zem chceli, lež nebolo už sveta.